

Семинарське заняття 15

Тема 4.7. Держава і право у повоєнні роки (1945- початок 50-х років)

План:

1. Діяльність репресивного апарату в умовах подальшого посилення культу особи Й. Сталіна.
2. Труднощі у діяльності радянської влади в західних областях України.
3. Відновлення політики колективізації сільського господарства в післявоєнний період.

Реферати:

1. Особливості політичної системи УРСР у повоєнні роки.
2. Сталінізм в Україні повоєнного часу.
3. Правові аспекти діяльності репресивного апарату сталінського режиму у повоєнний період.
4. Особливості проведення колективізації сільського господарства в Західній Україні після закінчення Другої світової війни.
5. Наслідки репресивної політики Сталінського керівництва.

Література:

1. Заруба В. М. Історія держави і права України: Навчальний посібник / В. М. Заруба. - К.: Істина, 2006, Тема 10.1 - 3
2. Іванов В. М. Історія держави і права України: Навчальний посібник / В. М. Іванов. - К.: Атіка, 2007, ч. 1. Розділ 13
3. Музиченко П. П. Історія держави і права України: Навчальний посібник / П. П. Музиченко. - К.: Знання, 2007, стор. 541-548
4. Історія держави і права України: Підручник / [В. І. Батрименко, Л. О. Зайцев, О. Л. Копиленко та ін.]; За ред. А. С. Чайковського. - К.: Юрінком Інтер, 2003, лекція 17

Електронні підручники:

1. <http://www.rulit.me/books/istoriya-derzhavi-i-prava-ukraini-pidruchnik-download-free-404489.html>
2. <http://www.rulit.me/books/istoriya-derzhavi-i-prava-ukraini-pidruchnik-read-404489-348.html>
3. <http://westudents.com.ua/knigi/417-storya-derjavi-prava-ukrani-muzichenko-pp.html>
4. <http://westudents.com.ua/knigi/419-storya-derjavi-ta-prava-ukrani-trofanchuk-g.html>

Питання для активізації пізнавальної діяльності студентів:

1. У чому полягає суперечливий характер суспільно-політичного життя в Україні у повоєнний період?
2. Чим визначалася морально-політична ситуація в Україні у повоєнні роки?
3. Проти яких категорій населення проводилися репресії після закінчення Другої світової війни?
4. Чому кадрова політика влади в західних областях України ускладнювала ситуацію в сфері соціально-політичних відносин?
5. У чому суть братовбивчої війни, що тривала в Західній Україні у повоєнний період?
6. Якими методами проводилася колективізація сільського господарства та які її наслідки?
7. У чому полягають особливості колективізації сільського господарства та здійснення інших радикальних реформ у західних областях України?
8. Які наслідки мала репресивна політика Сталінського керівництва?

Методичні рекомендації:

У відповіді на **перше питання** слід зазначити, що створений у 30-ті роки репресивно-каральний механізм продовжував діяти і в післявоєнний період. Зміни, спричинені скасуванням воєнного стану, у законодавстві носили обмежений характер.

Соціально-політичне життя в Україні в повоєнні роки мало надзвичайно суперечливий характер. Ключові позиції лишалися в Комуністичній партії. **Морально-політична ситуація в Україні в повоєнні роки визначалася подальшим посиленням культу особи Сталіна.** Розпочався новий виток репресій: *проти військових і військовополонених, проти діячів науки й культури, державних працівників.*

Значних втрат українське суспільство зазнало і від сталінської політики за «чистоту» та міцність радянської ідеології, що в першу чергу обернулася проти інтелігенції, а також проти багатьох членів партії, що звинувачувалися в українському націоналізмі або мали інші «ідеологічні хиби».

Відповідаючи на **друге питання**, вкажіть, що ускладнювали становище у сфері соціально-політичних відносин і **кадрові проблеми, особливо в західних областях України**, куди направлялося багато спеціалістів, інтелігенції зі східних областей, і всі ці люди не знали місцевої специфіки і мови. До того ж там тривала братовбивча війна, в якій загинуло майже півмільйона людей. Постраждало як місцеве українське населення так і польське населення. **В Західній Україні діяв беріївський репресивний апарат, який жорстко переслідував місцевих жителів за підтримку ОУН-УПА, всіляко намагався їх залякати.**

Було знищено греко-католицьку церкву (1946- в Галичині; в 1949 – Закарпатті).

Розгляд **третього питання** необхідно розпочати з того, що незважаючи на хронічні проблеми колгоспів, **радянське керівництво знову відновило політику колективізації.** Ускладнювали ситуацію надмірно високі плани щодо обсягу хлібозаготівлі, що постійно зростали. Посилювалась кримінальна відповідальність «розкрадачів хліба», які згідно Конституції СРСР 1936 р. кваліфікувались як «вороги народу». Практикувалось виселення жителів сіл у віддалені райони СРСР. Так розправлялися з непокірними колгоспниками або тими, хто більше працював на присадибних ділянках, рятуючи власні родини від голоду. **Загалом за лютий-червень 1948 р. з українських сіл у віддалені райони СРСР було виселено ≈ 11,5 тис. осіб.**

Колективізація сільського господарства проводилася і в Західній Україні. Радикальні реформи тут здійснювались без урахування місцевої специфіки, політичної ситуації в областях.

Державні органи широко використовували перевірені раніше заходи проти тих, хто не бажав стати колгоспником – розкуркулення – виселення у віддалені райони СРСР заможних селян із сім'ями, а також тих, хто їх підтримував. **Примусову колективізацію було здійснено в основному протягом 1948-1949 рр.** До середини 1950 р. 7190 колгоспів об'єднали 98% селянських господарств.

Протягом 1945-1950 рр. з політичних міркувань, було репресовано, здебільшого депортовано без суду і слідства 300-500 тис. західних українців.

Таким чином, нова влада своїми діями загострювала невдоволення місцевого населення.